

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 133/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária Hopferova s.r.o., Bajzova 2, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/67/2022 z 22. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. decembra 2023 (autorizovanou podaním doručeným 22. decembra 2023) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie svojho majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením najvyššieho súdu o jeho dovolaní v spore o určenie, že práva a povinnosti zo zmluvy o predaji podniku nevznikli, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľ sa ako žalobca domáhal určenia, že práva a povinnosti zo zmluvy o predaji podniku zo 16. decembra 2015 (ďalej len „zmluva“), ktorú uzavreli žalovaný v 1. rade ako predávajúci a žalovaný v 2. rade ako kupujúci podľa § 487 a nasl. Obchodného zákonníka, nevznikli. Predmetom zmluvy bol prevod podniku predávajúceho, ktorý tvorí jeho samostatnú organizačnú zložku (odštepny závod „[REDAKOVANÉ] organizačná zložka“). Absolútnu neplatnosť zmluvy odôvodnil jej rozporom s ustanoveniami Obchodného zákonníka, a to v rozsahu vymedzenia časti podniku. Podľa sťažovateľa ako spoločníka spoločnosti žalovaného v 1. rade nebol prevedený celý majetok organizačnej zložky. V prospech absolútnej neplatnosti svedčil až následný výmaz

organizačnej zložky z obchodného registra. Naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy odôvodnil právom na vyplatenie vyrovnacieho podielu po zániku svojej účasti v spoločnosti žalovaného v 1. rade, ktorého výška sa má výrazne pozitívne ovplyvniť navrátením peňažných hodnôt do majetkovej sféry žalovaného v 1. rade.

3. Okresný súd Košice-okolie žalobu sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 17Cb/1/2019 zo 7. decembra 2020 zamietol. Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 3Cob/91/2021 z 28. februára 2022 rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa s podrobnými, vecne správnymi a zákonu zodpovedajúcimi závermi súdu prvej inštancie, na ktoré postupom podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odkázal. Obidva sudy venovali náležitú pozornosť existencii naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP; kým okresný súd v režime dokazovania zameraného na existenciu naliehavého právneho záujmu dospel k záveru o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu, tak krajský súd v rovine doplnenia dôvodov na zdôraznenie správnosti odvolaním napadnutého rozhodnutia konštatoval (na podklade judikatúry najvyššieho súdu), že naliehavý právny záujem nie je daný, pokiaľ je možnosť uplatniť právo žalobou na plnenie podľa § 137 ods. 1 písm. a) CSP. Súd prvej inštancie navrhované doplnenie dokazovania nevykonával, pretože by sa na jeho právnom názore nič nezmenilo. Podľa krajského súdu navrhovaným doplnením dokazovania zameraným na preukázanie samotnej neplatnosti predmetnej zmluvy (resp. na preukázanie ekonomickej situácie v spoločnosti žalovaného v 1. rade) nebolo možné odstrániť zásadný nedostatok žaloby, ktorým je absencia naliehavého právneho záujmu.

4. Proti rozsudku krajského súdu v celom rozsahu sťažovateľ podal dovolanie, ktoré bolo ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyššieho súdu odmietnuté. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP odôvodnil (okrem iného) riadnym nevykonaním navrhnutého dokazovania smerujúceho k preukázaniu absolútnej neplatnosti zmluvy v konaní pred súdom prvej inštancie a odobrením tohto postupu odvolacím súdom bez riadneho, dostatočného a presvedčivého odôvodnenia. Výhrady predniesol aj proti posúdeniu otázky absolútnej neplatnosti zmluvy súdom prvej inštancie a odvolacím súdom. Ďalej namietal aj vnútornú rozpornosť a zmätočnosť rozsudku odvolacieho súdu tým, že odvolací súd posúdil vec (týkajúcu sa otázky existencie naliehavého právneho záujmu) od základu odlišne ako súd prvej inštancie. Najvyšší súd po vyhodnotení dôvodnosti jednotlivých vyabstrahovaných dovolacích argumentov dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom nebolo poznačené vadou zmätočnosti, a preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno ustáliť, že podstatnou námietkou sťažovateľa, ktorou namieta porušenie práva na spravodlivý súdny proces, a tým aj ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, je absencia jasných a logických odpovedí na právne a skutkovo relevantné otázky namietané v dovolaní; k dovolacej námietke (i) nevykonania navrhnutých dôkazov v konaní pred súdom prvej inštancie bez zrejme odôvodnenia, akcentujúc zásadnosť dôkazov pre dané konanie (preukázanie absolútnej neplatnosti zmluvy, na ktorú sudy musia vždy prihliadať *ex offio*), sťažovateľ tvrdí, že na ňu dostal od najvyššieho súdu nelogickú odpoveď. Preto nastoľuje

vo vzťahu k záveru najvyššieho súdu o tom, že nižšie súdy nevyhodnotili dôkazy svojvoľne a mimo prípustného rámca, otázku, ako mohli byť vyhodnotené tie dôkazy, ktoré súdy nikdy ani nevykonali. K ďalšej dovolacej námietke (ii) o posudzovaní otázky existencie naliehavého právneho záujmu okresným súdom a krajským súdom z rôznych hľadísk, čím malo podľa sťažovateľa dôjsť k protichodným tvrdeniam a vnútornej rozpornosti v odôvodneniach jednotlivých rozhodnutí, najvyšší súd vôbec stanovisko nezaujal. Skonštatoval len to, že závery odvolacieho súdu nevyklúčujú záver súdu prvej inštancie a nespôsobujú zmätočnosť rozhodnutia. Sťažovateľ podotýka, že súdy prvej inštancie a odvolací súd vykonali odlišné právne posúdenie veci, najvyšší súd vzniknuté rozpory žiadnym spôsobom neodstránil, len poukázal na bod 37 rozsudku odvolacieho súdu.

6. Následkom svojvoľného a arbitrárneho rozhodnutia je aj zásah do práva vlastníť majetok spočívajúci v podiele na zisku a vo vyrovnanom podiele, ktoré zo zákona patria spoločníkovi. Sťažovateľ, poukazujúc na § 62 ods. 2 Obchodného zákonníka, v zmysle ktorého sa vyrovnávací podiel určuje na základe účtovných dokladov, tieto označil ako dôkaz a navrhol ich ako dôkaz vykonať. Tomuto návrhu nebolo vyhovené. Podľa sťažovateľa bez vykonania tohto dokazovania nemohla byť riadne posúdená otázka vplyvu zmluvy o prevode časti podniku na výšku vyrovnacieho podielu sťažovateľa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie rovnosti strán sťažovateľa (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1, ods. 4 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru) uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania, v ktorého obsahu absentuje náležité a logické vysporiadanie sa s dovolacími námietkami sťažovateľa.

8. Sťažnostná argumentácia je orientovaná v rovine nesprávne vytvoreného skutkového základu rozhodnutia, a to v dôsledku chybného vyhodnotenia návrhu na vykonanie dôkazov. Záver o nevykonaní navrhovaných dôkazov, ktoré by podľa sťažovateľa boli spôsobilé priniesť ďalšie relevantné skutkové zistenia, má mať za následok vady v skutkových zisteniach súdnych rozhodnutí a nesprávne právne posúdenia veci o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení, že medzi žalovanými nevznikli práva a povinnosti podľa predmetnej zmluvy. Uvedené námietky boli súčasne premietnuté v podanom odvolaní, dovolaní aj v ústavnej sťažnosti. Zásadná sťažnostná námietka sa tak zamerala na nedostatočnosť a nelogickosť odôvodnenia napadnutého uznesenia dovolacieho súdu, ktorým odobril skutkové a právne závery skôr konajúcich súdov.

9. Úlohou ústavného súdu v rámci rozhodovania o príslušnej časti ústavnej sťažnosti je tak posúdenie, či kvalita odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyhovuje ústavnoprávnym požiadavkám vyplývajúcim z jeho judikatúry, konkrétne v tom, či napadnuté súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty sťažovateľov a či im dalo jasnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému (m. m. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/00, III. ÚS 200/09). V opačnom prípade (s osobitným ohľadom na zásadné ľudsko-právne východisko pri aplikácii procesných zásad spravodlivého procesu) bude zjavne neodôvodnené konanie,

rozhodovanie či postup všeobecného súdu podrobené kritike spojenej s vyhovením ústavnej sťažnosti (m. m. III. ÚS 549/2021).

10. Vo vzťahu ku kľúčovej sťažnostnej námietke týkajúcej sa neposkytnutia riadnej odpovede na dovolacie námietky najvyšším súdom [pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP] ústavný súd zdôrazňuje, že ak sa najvyšší súd stotožní s odôvodnením dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a poukáže naň, uvedený postup nepredstavuje porušenie práva na spravodlivé súdne konanie, ak dovolací súd vo väzbe na dovolacie námietky konkrétne uvedie, kde sú dôvody na konečné rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom tieto musia byť právne a logicky konzistentné, tieto dôvody z pozície dovolacieho súdu vyhodnotí a následne vysvetlí, prečo považuje odvolacie rozhodnutie za postačujúce (m. m. II. ÚS 482/2021, I. ÚS 261/2023).

11. Ústavný súd tak podrobil ústavnoprávnemu prieskumu odôvodnenie uznesenia dovolacieho súdu, v ktorom na podklade dovolacích námietok hodnotil, či konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté vadou vyplývajúcou z 420 písm. f) CSP.

12. Najvyšší súd sa v bode 12 svojho uznesenia dostatočne vysporiadal s kritikou nevykonania navrhnutého dôkazu okresným súdom. Odkázal na konkrétne body odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyhodnocujúceho správnosť procesného postupu okresného súdu pri dokazovaní (body 36 – 38), ak nevykonal všetky navrhnuté dôkazy. Ďalej odkázal aj na konkrétne body rozsudku okresného súdu, v ktorom súd prvej inštancie vysvetlil, že žalobcom navrhnuté dôkazy by na skutkových okolnostiach, ale aj právnom dopade na prejednávajúcu vec nemali žiaden relevantný význam (bod 33, k tomu aj body 31 a 68). Rovnako odkázal na bod 35 rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom odôvodnil nevykonanie navrhovaného dôkazu, a po vlastnom preskúmaní vyhodnotenia dôkazov vyvodil záver, podľa ktorého súd prvej inštancie ani odvolací súd nevyhodnotili dôkazy svojvoľne a mimo prípustného a logického rámca hodnotenia dôkazov tak, aby tým došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. V nadväznosti na uvedené ústavný súd dopĺňa, že nevyhovenie dôkaznému návrhu sťažovateľa bolo založené na jednom z troch prípustných dôvodov podľa judikatúry dovolacieho súdu k tzv. opomenutým dôkazom (4Cdo/100/2018, 5Cdo/202/2018, 5Cdo/107/2019). Podľa ústavného súdu ide o dôvod, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu/vyvráteniu (preukázanie absolútnej neplatnosti zmluvy, *pozn.*) je navrhnutý dôkaz (účtovné doklady žalovaného v 1. rade, *pozn.*), je bez relevancie k predmetu konania (absolútna neplatnosť zmluvy musí byť *ex offio* zohľadnená v rámci konania o vyplatenie vyrovnacieho podielu, por. bod 33, aj bod 34 rozsudku krajského súdu, *pozn.*). Z tohto dôvodu ústavný súd konštatuje, že argumentácia najvyššieho súdu odobrujúca procesný postup odvolacieho súdu (vrátane súdu prvej inštancie) nepredstavuje vybočenie z ústavnoprávného rámca pri hodnotení podmienok dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, o to viac, ak už rozsudok krajského súdu dostatočne, zrozumiteľne a správne vysvetlil, prečo nevykonanie navrhovaných dôkazov nepredstavuje skutkovú, a tým ani právnu vadu rozhodnutia súdu prvej inštancie.

14. V tejto súvislosti je potrebné sa vrátiť k základnej sťažnostnej námietke týkajúcej sa nelogickosti odpovedí najvyššieho súdu hodnotením dokazovania z pozície dovolacieho súdu, ktoré však podľa sťažovateľa nebolo nikdy vykonané. Ústavný súd k tejto argumentácii poukazuje na bod 11 a na samotný úvod bodu 12 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. V týchto častiach dovolací súd, vymedzujúci prípustnosť dovolania na jednej strane, uvádza, že prípustnosť dovolania

podľa § 420 CSP nezakladá nesprávne alebo nedostatočné zistenia skutkového stavu, a na strane druhej na podklade aktuálnej judikatúry ústavného súdu dodáva, že je oprávnený preskúmať logickú, funkčnú a teleologickú konzistentnosť hodnotenia dôkazov (III. ÚS 104/2022). Ústavný súd rešpektuje právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania, a súčasne dodáva, že takto vymedzená prípustnosť nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd (m. m. II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

15. Je však potrebné dodať, že vady v skutkových zisteniach (resp. vady v procese dokazovania) predstavujú širší pojem, pod ktorý možno subsumovať viacero procesných zložiek. Preto je potrebné rozlišovať, či ide o (i) vady v skutkových zisteniach v dôsledku vyhodnotenia už vykonaných dôkazov alebo (ii) vady v skutkových zisteniach v dôsledku nevykonania navrhnutého dôkazu (tzv. opomenutý dôkaz), ktoré je dovolací súd v rámci prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP oprávnený preskúmať (4Cdo/100/2018, 5Cdo/122/2019, 5Cdo/202/2018, 7Cdo/205/2019). Samotný fakt, že v rámci uvedených judikatúrnych východísk najvyšší súd výslovne nepoukázal, resp. formálne nevymedzil aj prípustnosť dovolania v súvislosti s preskúmaním nevykonaných dôkazov (v rámci namietaných skutkových vád), ktoré by bolo vzhľadom na charakter dovolacej argumentácie priliehavjšie, avšak v prípade, že sa dovolacou námietkou nevykonania navrhnutého dôkazu reálne a zmysluplne zaoberal (por. bod 12 tohto uznesenia, pozn.), nespôsobuje žiaden ústavnoprávne relevantný defekt či nelogickosť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Ústavný súd však nespochybňuje, že z hľadiska prehľadnosti, zrozumiteľnosti a celkovej presvedčivosti svojho odôvodnenia by bolo vhodné, aby dovolací súd pri koncipovaní svojho odôvodnenia dbal na čo najpresnejšiu formuláciu. Na strane druhej dodáva, že každé rozhodnutie všeobecného súdu je nutné čítať s porozumením.

16. Pokiaľ ide o vysporiadanie sa s námietkou vnútornej rozpornosti odvolacieho súdu, ústavný súd súhlasí s najvyšším súdom v tom, že záver odvolacieho súdu, že naliehavý právny záujem *nie je daný*, nevyklučuje záver okresného súdu *o nepreukázaní* naliehavého právneho záujmu. Na doplnenie uvádza, že oba súde mali rovnaký základný východiskový bod, a to sťažovateľom tvrdený naliehavý právny záujem, ktorý odôvodnil právom na vyplatenie jeho vyrovnacieho podielu, resp. aj právom spoločníka na vyplatenie zisku. Rovnako obidva súde dospeli k zhodnému záveru o neaplikovaní § 137 písm. c) CSP na prípad sťažovateľa. Odlišnosť spočívala v tvorbe úsudku o otázke subsumovateľnosti rozhodných skutkových či právnych okolností sťažovateľovej veci; kým okresný súd po podrobnom a precíznom vyhodnotení vykonaných dôkazov, a to najmä v kontexte zisťovania potenciálnej zmeny právneho postavenia sťažovateľa v prípade vyhovenia jeho žaloby (por. bod 36 až 68), skonštatoval, že naliehavý právny záujem na pozitívnom vyhovení žaloby sťažovateľ žiadnym spôsobom nepreukázal, tak krajský súd na podklade judikatúry dovolacieho súdu považoval za právne významnú skutočnosť možnosť uplatnenia oboch nárokov voči žalovanému žalobou na plnenie podľa § 137 ods. 1 písm. a) CSP (por. body 32 a 33). Keďže obe načrtnuté formy myšlienkového postupu súdov nevykazujú žiadne črty arbitrárnosti či svojvôle, a preto sú z ústavného hľadiska akceptovateľné, je potrebné dodať, že tak záver *o nepreukázaní* naliehavého právneho záujmu, ako aj záver o tom, že naliehavý právny záujem *nie je daný*, sa podľa názoru ústavného súdu v tejto veci navzájom dopĺňajú, a rozhodne nie sú protichodné, vnútorne rozporné či zmätočné.

17. Ústavný súd na podklade uvedených dôvodov uzatvára, že odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu zodpovedá požiadavkám na odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplývajúcim zo základného práva na súdnu ochranu i z práva na spravodlivé súdne konanie.

18. Sťažovateľ popri primárnej námietke zjavnej neodôvodnenosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu namieta aj porušenie ústavnej zásady rovnosti účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 3 ústavy). Podstata tohto základného práva spočíva v tom, že strany civilného sporového konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia sporovej strany (porovnaj PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Sťažovateľ však žiadnym spôsobom neuviedol konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo dôjsť k porušeniu práva na rovnosť v dovolacom konaní, v čom konkrétne mal dovolací súd nevyvážene a nerovne pristupovať k stranám sporu, prípadne aké konkrétne práva boli sťažovateľovi odopreté porušením rovnosti.

19. Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní neidentifikoval žiadne signály odôvodňujúce úvahu o možnom vyhovení ústavnej sťažnosti po jej prijatí na ďalšie konanie, odmietol ju ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

20. Sťažovateľ porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 7. marca 2024

Miloš Maďar
predseda senátu